

Μετα-Ψυχολογία
172η Συνάντηση
Βασίλειος Μαούτσος

25/09/12

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘Introductory Lectures on Psycho-Analysis’, 1916, Τόμος XV

“Parapraxes”

2η Συνάντηση

Σε όλη αυτή την διαλεκτική του Freud περί ‘Παραπράξεων’ θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι το κεντρικό θέμα του παρά την μεγάλη του σημασία δεν είναι η τέλεση λαθών της ‘γλώσσας’, της ‘γραφής’, του ‘διαβάσματος’, των ‘ονομάτων’, των ‘πράξεων’ ή της ‘μνήμης’. Δεν είναι ούτε καν ο διαχωρισμός και η διαπίστωση της ύπαρξης σε κάθε ‘λάθος’ δύο διακριτών ‘προθέσεων’ του ‘ομιλητή’ που η μία είναι συνειδητή και η άλλη ασυνειδητή – όρους που δεν τους αναφέρει καθόλου στο κείμενο ο Freud, προκειμένου να μην παρασύρει το ακροατήριό του εκτός του βιώματος των δικών τους ‘λαθών’ και προς μία αναποτελεσματική συζήτηση τέτοιου ακαδημαϊκού επιπέδου. Συνεχίζει δε να εφαρμόζει κατά κόρον μία πρόσχαρη περιγραφή με την χρήση παραδειγμάτων που φυσικά αν αφορούν ολόκληρη την κοινωνία σίγουρα αφορούν και το ίδιο το ακροατήριο. Το γεγονός, φερ’ ειπείν, ότι κάποιος θέλει να πει προς τα έξω κάτι ευγενικό αλλά εξ αιτίας του εσωτερικού του θυμού θέλει να πει και το αντίθετό του είναι απολύτως φυσικό ότι το αποτέλεσμα θα είναι ένας μέσος όρος των δύο – ένας ‘συμβιβασμός’ μεταξύ ευγένειας και θυμού. Εξίσου φυσικό είναι ότι ο εν λόγω θυμός θα έχει υπάρξει ως αποτέλεσμα εξωτερικού αιτίου του ‘παρελθόντος’ και συνεπώς κάθε ‘λάθος’ είναι εν τέλει σκόπιμο μνημονικό λάθος, δηλαδή, είναι το κρυμμένο ‘σωστό’ της μνήμης που απωθήθηκε. Αυτό πέραν της προφανούς ‘δυσφορίας’ που προκαλεί λόγω της κρυφής ορθότητάς του ενέχει και κάτι αιτιολογικό και απροσδιόριστο που επί του παρόντος μας αρκεί να δεχτούμε ότι λειτουργεί με τρόπο ώστε να μην του επιτρέπει του ‘σωστού’ να βγει προς τα έξω.

Με εξαίρεση μία γρήγορη αναφορά του ο Freud δεν μιλάει περί ‘σεξουαλικότητας’ γνωρίζοντας ότι το ακροατήριό του θα αμυνθεί επ’ αυτού. Έτσι, περιμένει την κατάλληλη στιγμή στις διαλέξεις του που θα αρχίσει να εισάγει αποτελεσματικά αυτή την τόσο περίπλοκη για το ακροατήριό του έννοια. Εμείς γνωρίζουμε μέσα από τα ‘μεταψυχολογικά’ του κείμενα την πορεία των ‘ενστίκτων’ και την ‘λιβιδινική’ υπερπαραγωγή που καταλήγει σε ‘σεξουαλικότητα’ παντός είδους. Αλλά ακόμη και σε αυτά – εξαιρουμένου του περί του ‘Ασυνειδήτου’ έργου του - ο Freud δεν εξηγεί με σαφήνεια τι ακριβώς γίνεται με την ‘λίμπιντο’ που παράγεται. Πέραν του σώματος και των αντικειμένων (συνανθρώπων) του εξωτερικού κόσμου τα οποία είναι πεπωμένο να ‘χαθούν’ με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, υπάρχει τεράστια ‘αδέσμευτη’ λίμπιντο που ούτε χάνεται, ούτε εξουδετερώνεται.

Έτσι, ο Freud σ’ αυτές του τις διαλέξεις βρίσκει το χώρο να ξεκινήσει να μιλήσει σταδιακά και εκτενώς για τη μεγάλη λίμπιντο των ‘λέξεων’, των ‘εννοιών’ και του ‘λόγου’. Τα ‘λάθη’ όλων των επιπέδων που προαναφέρθηκαν προκύπτουν από τις ‘έννοιες’ και τα ‘ισοδύναμα’ των εννοιών που είναι και αυτά ‘λέξεις’. Τίποτα δεν ξεφεύγει εκ του φάσματος των ‘λέξεων’, ακόμη και αυτές οι ίδιες οι ‘λανθασμένες’ πράξεις. Η εμμονή του στις ‘λέξεις’ των παραδειγμάτων του πιστοποιεί την ανάγκη του να φέρει στο προσκήνιο τους μηχανισμούς των λαθών σαν ένα μεταψυχολογικό φαινόμενο που σχετίζεται σαφώς με το ‘συμβιβασμό’ και την ‘αμοιβαία παρεμβολή’ των ‘προθέσεων’, αλλά μέσα σ’ ένα κλίμα ασάφειας και καθόλου μηχανιστικό καθοριζόμενο πάντοτε από τις ‘λέξεις’. Διότι, εν τέλει, σε μία σύγκρουση δύο υλικών πραγμάτων, το αποτέλεσμα είναι μηχανιστικά κατανοητό, αλλά σε μία σύγκρουση δύο μη υλικών πραγμάτων (π.χ. εξωγήινων πραγμάτων), το αποτέλεσμα δεν είναι ούτε κατανοητό, ούτε προβλεπόμενο.